

UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA INGLIZ TILINI CHET TIL SIFATIDA O'RGANUVCHI O'QUVCHILARNING TO'GARAK MASHG'ULOTLARIGA "KITOBXONLAR KLUBI"NI JORIY ETISH

*Madaminova Gulzira Gulamkadirovna,
ped.f.f.d (PhD). Andijon Davlat Pedagogika Instituti, (DSc) doktorant*

Annotatsiya: Ushbu maqola ingliz tilini chet til sifatida (EFL) o'rganayotgan umumta'lim maktab o'quvchilarining to'garak mashg'ulotlariga "Kitobxonlar klublari"ni kiritish g'oyasini qo'llab-quvvatlaydi. Bunday integratsiyaning afzalliklari, jumladan, til malakasining oshishi, tanqidiy fikrlashning rivojlanishi va o'qish madaniyatining shakllanishi ko'rsatib o'tiladi. Amaliyotga tatbiq etish strategiyalari bilan bir qatorda, qisqa hikoyalar orqali xilma-xillikni o'rganishga qaratilgan namunaviy mashg'ulot rejasi taqdim etiladi. Natijada, Kitobxonlar klublarini integratsiya qilish o'quvchilar uchun til o'rganish va shaxsiy o'sishga kompleks yondashuvni taklif etadi.

Kalit so'zlar: to'garak mashg'ulotlari, til malakasi, tanqidiy fikrlash ko'nikmalari, madaniyat, jamoa tashkil qilish, qisqa hikoyalar.

ВНЕДРЕНИЕ «ЧИТАТЕЛЬСКОГО КЛУБА» В КРУЖКОВЫЕ ЗАНЯТИЯ УЧАЩИХСЯ СРЕДНИХ ШКОЛ, ИЗУЧАЮЩИХ АНГЛИЙСКИЙ ЯЗЫК КАК ИНОСТРАННЫЙ

*Мадаминова Гулзира Гуламкадировна,
док.ф.п.н. (PhD). Андижанский государственный педагогический институт,
(DSc) докторант*

Аннотация: В данной статье поддерживается идея внедрение Читательских Клубов в кружковые деятельности учащихся средних школ, изучающих английский язык как иностранный. В нем подчеркиваются преимущества такой интеграции, включая повышение уровня владения языком, развитие критического мышления и развитие культуры чтения. Представлены практические стратегии реализации, а также примерный план действий, направленный на изучение разнообразия с помощью рассказов. В итоге, внедрение клубов читателей предлагает комплексный подход к изучению языка и личностному росту учащихся.

Ключевые слова: кружковые занятия, знание языка, навыки критического мышления, культура, формирование сообщества, рассказы.

INCORPORATING "READERS' CLUB" INTO EXTRACURRICULAR ACTIVITIES OF SECONDARY SCHOOL EFL LEARNERS

*Madaminova Gulzira Gulamkadirovna,
PhD. Andijan State Pedagogical Institute, (DSc) doctoral student*

Abstract: This article supports the idea of incorporating Readers' Clubs into extracurricular activities for secondary school students learning English as a Foreign Language (EFL). It highlights the benefits of such integration, including enhanced language proficiency, critical thinking development, and the cultivation of a reading culture. Practical implementation strategies are provided, alongside a sample activity plan focused on exploring diversity through short stories. Ultimately, integrating Readers' Clubs offers a comprehensive approach to language learning and personal growth for students.

Key words: Extracurricular activities, language proficiency, critical thinking skills, culture, community building, short stories.

Kirish. Umumta'lim maktablari ta'limida, xususan, ingliz tilini chet til sifatida (EFL) o'rganish sohasida e'tibor ko'pincha an'anaviy ta'limga qaratiladi. Biroq, sinfdan tashqari faoliyatlar o'quvchilarga til o'zlashtirishga chuqurroq kirishish bilan birga, tanqidiy fikrlash, ijodkorlik va umr bo'yi o'qishga bo'lgan muhabbatni rivojlantirish uchun imkoniyat yaratadi. Shunday faoliyatlardan biri – "Kitobxonlar klubi", ushbu maqsadlarga erishish uchun noyob imkoniyatni taqdim etadi. Ushbu maqolada "Kitobxonlar klubi"ni umumta'lim maktablari to'garak mashg'ulotlariga integratsiyalash, uning afzalliklari va amalga oshirish strategiyalari ko'rib chiqiladi.

Til o'rganishda to'garak mashg'ulotlarining ahamiyati: to'garak mashg'ulotlari sinf xonasidagi ta'limni to'ldiruvchi va muvozanatlovchi bo'lib, kompleks ta'limda muhim rol o'ynaydi. Ingliz tilini chet til sifatida o'rganuvchi o'quvchilar uchun o'quv dasturidan tashqaridagi faoliyatlarda qatnashish, tilni haqiqiy hayotda ishlatish va madaniy muloqot qilish imkoniyatlarini taqdim etadi. Shuningdek, sinfdan tashqari mashg'ulotlar faol ishtirok, hamkorlik, muloqot va liderlik kabi ko'nikmalarni rivojlantiradi. Kitobxonlar klubini ushbu faoliyatlarga integratsiya qilish, o'qishga bo'lgan ishtiyoqni kuchaytiradi va til malakasini oshiradi.

Kitobxonlar klubini tushunish: Kitobxonlar klubi bu o'quvchilar norasmiy muhitda birgalikda adabiyot o'qish va muhokama qilish uchun tuzilgan platformadir. Bu o'quvchilarga turli janrlar, mualliflar va mavzularni o'rganishni rag'batlantirib, ularning adabiy doiralarini kengaytiradi. Guruh muhokamalari orqali o'quvchilar obrazlar, mavzular va syujetlarni tahlil qilib, tanqidiy fikrlash ko'nikmalari va empatiyani rivojlantiradilar. Bundan tashqari, Kitobxonlar klublari til ravonligini oshirib, og'zaki ifoda va lug'at boyligini kengaytirish uchun imkoniyatlar yaratadi.

Kitobxonlar klubini ingliz tili to'garak mashg'ulotlariga integratsiyalashning afzalliklari:

Til malakasini oshirish: Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, Kitobxonlar klublarida qatnashish umumta'lim maktabi o'quvchilari orasida til malakasini rivojlantirishga katta hissa qo'shadi. C. G. Heather tomonidan olib borilgan tadqiqotda muntazam ravishda adabiyot haqida guruh muhokamalarida qatnashgan o'quvchilarda lug'at boyligi oshishi, tushunish ko'nikmalari yaxshilanishi va og'zaki ingliz tilida ravonlik ortishi aniqlangan [2; 23-24]. Haqiqiy matnlar bilan faol shug'ullanib, o'z fikr va mulohazalarini qo'llab-quvvatlovchi muhitda ifoda etish orqali o'quvchilar o'z lingvistik repertuarini kengaytirib, ingliz tilini chuqurroq tushunishga erishadilar.

Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: Kitobxonlar klublari umumta'lim maktablari o'quvchilari orasida tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish uchun qimmatli platforma sifatida tan olingan. Meta-tahlilga ko'ra, adabiy muhokamalarda ishtirok etish o'quvchilarni murakkab g'oyalarni tahlil qilish va baholashga, yashirin mavzular va motivlarni aniqlashga, matnga asoslangan dalillar asosida yaxshi o'ylangan dalillarni tuzishga undaydi. Hamkorlikda talqin qilish va tengdoshlar tomonidan boshqariladigan muhokamalar orqali o'quvchilar adabiyot haqida tanqidiy fikrlashni, taxminlarni savolga tutishni va tengdoshlari bilan mazmunli muloqotga kirishni o'rganadilar — bu ko'nikmalar nafaqat til o'rganish doirasida, balki akademik muvaffaqiyat va umr bo'yi o'qish uchun zarurdir [1; 54-56].

O'qish madaniyatini shakllantirish: Kitobxonlar klubini sinfdan tashqari faoliyatlarga integratsiyalashning asosiy maqsadlaridan biri umumta'lim maktablari o'quvchilari orasida o'qish madaniyatini shakllantirishdir. Kitobxonlar klublarining o'qishga muhabbat uyg'otish va adabiyot bilan shug'ullanish uchun ichki motivatsiyani rivojlantirishdagi roli ham muhimdir. O'quvchilarga turli janrlar, mualliflar va mavzularni

o'rganish imkoniyatlarini taqdim etish orqali Kitobxonlar klublari qiziqishni uyg'otadi, tasavvurni kuchaytiradi va o'qish odatini shakllantiradi — bu savodxonlik rivojlanishi va shaxsiy rivojlanishning asosiy komponentidir [4; 47-49].

Hamjamiyat qurish: Kitobxonlar klublari umumta'lim muhitida qo'llab-quvvatlovchi hamjamiyatlar yaratish uchun katalizator vazifasini bajaradi. D. Millerning fikriga ko'ra, Kitobxonlar klublarida qatnashish adabiyotga bo'lgan umumiy qiziqishga ega bo'lgan o'quvchilar o'rtasida o'zaro bog'lanish va do'stlik tuyg'usini rivojlantiradi. Hamkorlikda o'qish tajribalari orqali o'quvchilar empatiya rivojlantiradi, munosabatlarni mustahkamlaydi va tengdoshlari va o'qituvchilari bilan mazmunli aloqalarni o'rnatadilar. Kitobxonlar klublarida shakllangan hamjamiyat tuyg'usi o'quvchilarni qadrli, hurmatli va o'zini erkin ifoda etishga undaydigan qo'llab-quvvatlovchi muhitni ta'minlaydi—bu esa keng qamrovli ta'lim va ijtimoiy-emotsional rivojlanishning muhim jihati hisoblanadi [3;83-85].

Kitobxonlar klubini amaliyotga joriy etish strategiyalari:

Klubni tashkil etish: Avval o'quvchilar qiziqishini baholab, kitob o'qishga ishtiyoqi bor a'zolari jalb qilish kerak. Klub faoliyatini nazorat qilish va yo'l-yo'riq ko'rsatish uchun mas'ul maslahatchisini tayinlash tavsiya etiladi.

O'qish materialini tanlash: Har xil qiziqish va o'qish darajalariga mos keladigan turli yoshga mos adabiyotlarni tanlash tavsiya etiladi. Turli talab va istaklarga mos kelishi uchun klassik va zamonaviy asarlarni kiritishni hisobga olish muhim.

Yig'ilishlarni tashkil etish: Klub a'zolari belgilangan o'qish materiallari haqida muhokama qilish uchun muntazam yig'ilishlar rejalashtirilishi zarur. Muhokamalar va bahslarni o'tkazish jarayonida faol ishtirokchilarni rag'batlantirish ahamiyatli.

Qo'shimcha mashg'ulotlar kiritish: Muhokama qilingan asar rollarini ijro etish, ijodiy yozish mashqlari yoki o'rganilayotgan adabiyotga oid multimedia taqdimotlari kabi qiziqarli mashg'ulotlar bilan boyitish klubni yanada samarali va qiziqarli tarzda olib borishga sabab bo'ladi.

Hamkorlikni rivojlantirish: Guruh loyihalarini topshirish yoki mualliflar tashrifi, kitob yarmarkalari yoki hikoya qilish sessiyalari kabi adabiy tadbirlarni tashkil etish orqali hamkorlikda o'rganishni rag'batlantirish mumkin.

Resurslarni taqdim etish: O'quvchilar klubda o'qishlari uchun kitoblarni olish yoki yuklab olishlari mumkin bo'lgan yaxshi jihozlangan kutubxonaga yoki raqamli resurslarga kirish imkoniyatini ta'minlash muhim. Bundan tashqari, muhokama qo'llanmalari yoki yig'ilishlardan tashqarida doimiy muloqot uchun onlayn forumlar kabi qo'shimcha materiallarni taqdim etish kerak.

Qisqa hikoyalar orqali «Kitobxonlar klubi» faoliyat rejasini amalga oshirish:

Maqsadlar:

O'quvchilarni qisqa hikoyalar orqali xilma-xillik va madaniy qarashlar haqida mazmunli muhokamalarga jalb etish;

Klub a'zolarining til bilimi, tanqidiy fikrlash qobiliyatlari va empatiyasini rivojlantirish.

Kerakli materiallar:

Turli madaniy kelib chiqishlarga oid qisqa hikoyalarni tanlab olish (masalan, Jhumpa Lahiri tomonidan yozilgan «The Interpreter of Maladies,» Alice Walker tomonidan yozilgan «Everyday Use,» Fumiko Enchi tomonidan yozilgan «The Lost Decade»);

Xilma-xillik, madaniy meros mavzulariga oid muhokama savollari;

Eslatma va tahlil yozish uchun kerakli materiallar.

Mashg'ulot jadvali

Kirish (10 daqiqa): O'quvchilarni «Kitobxonlar klubi» yig'ilishiga xush kelibsiz

deb kutib olish va kunlik mavzuni tanishtirish: «Qisqa hikoyalar orqali xilma-xillikni o'rganish.» Adabiyotdagi xilma-xillikning ahamiyati va turli madaniy qarashlarni tushunishdagi ahamiyati haqida qisqacha muhokama qilish. Muhokama uchun tanlangan qisqa hikoyalar haqida umumiy ma'lumot berish va ularning nusxalarini klub a'zolariga tarqatish.

O'qish (20 daqiqa): O'quvchilarga belgilangan qisqa hikoyalarni mustaqil ravishda o'qish uchun taxminan 15-20 daqiqa vaqt beriladi. O'quvchilarga matnni belgilash, muhim parchalarning tagiga chizish, savollar yozish yoki shaxsiy mulohazalarni yozish orqali annotatsiya qilishni tavsiya etiladi.

Muhokama va tahlil (30 daqiqa): Har bir qisqa hikoya bo'yicha asosiy mavzular, personajlar va madaniy elementlarga e'tibor qaratgan holda guruh muhokamasini olib borish. Tanqidiy fikrlashni rag'batlantirish va faol ishtirok etishni ta'minlash uchun ochiq savollar tuzish. Namunaviy savollar quyidagicha bo'lishi mumkin: Qahramonlarning madaniy kelib chiqishlari ularning qarashlari va harakatlariga qanday ta'sir qiladi? Hikoyadan qanday mavzular yoki xabarlar kelib chiqadi? Ular haqiqiy dunyo tajribalariga qanday bog'lanadi? Muallif hikoyaning xabarini yetkazish uchun til va tasvirlarni qanday ishlatadi? O'quvchilarga o'z talqinlari, tushunchalari va matnga shaxsiy bog'lanishlarini bo'lishishga imkoniyat berish va turli nuqtai nazarlarga hurmat bilan yondashish kerak.

Ijodiy javob (20 daqiqa): O'quvchilarni qisqa hikoyalarda o'rganilgan mavzularga ijodiy javob berish faoliyatiga jalb qilish kerak. Ijodiy javob variantlari quyidagilarni o'z ichiga olishi mumkin: Personajlardan birining nuqtai nazaridan reflektiv kundalik yozish. Hikoyalarning mohiyatini aks ettiruvchi vizual san'at asarlarini (masalan, illyustratsiyalar, kollajlar) yaratish. O'quvchilarga o'z ijodiy javoblarini individual ravishda yoki kichik guruhlarda ishlab chiqish uchun vaqt ajratish.

Bo'lishish va mulohaza (15 daqiqa): O'quvchilarni o'z ijodiy javoblarini guruh bilan baham ko'rishga taklif qilish kerak, bu og'zaki taqdimotlar, o'qishlar yoki namoyishlar orqali amalga oshirilishi mumkin. Adabiyot orqali xilma-xillikni o'rganish tajribasi bo'yicha mulohaza yurituvchi muhokamani tashkil qilish kerak bo'ladi.

Mulohaza savollariga misollar:

Qisqa hikoyalarni o'qish va muhokama qilishdan qanday tushunchalar oldingiz? Hikoyalar xilma-xillik va madaniy qarashlar haqidagi tushunchangizni qanday o'zgartirdi yoki kengaytirdi?

Hikoyalarda o'rganilgan mavzular bilan o'z tajribangiz yoki kuzatishlaringiz o'rtasida qanday bog'lanishlar qilishingiz mumkin?

O'quvchilarga xilma-xillik haqidagi yangi tushunchalarini kundalik hayotlarida va boshqalar bilan muloqotda qanday qo'llashlari mumkinligini ko'rib chiqishga undang.

Xulosa (5 daqiqa): O'quvchilarga "Kitobxonlar klubi" yig'ilishida ishtirok etgani va qo'shgan hissalarini uchun minnatdorchilik bildirilishi muhim. O'quvchilarni turli janrlarga asoslangan adabiyotlarni o'rganishda davom etishga va madaniy xilma-xillik haqida suhbatlashishga undash kerak. O'quvchilarga kelgusi "Kitobxonlar klubi" yig'ilishi va yaqinlashib kelayotgan mashg'ulot yoki tadbirlar haqida eslatib o'tish kerak.

Bu "Kitobxonlar klubi" yig'ilishi uchun namunaviy mashg'ulot rejasini taqdim etadi. O'quvchilarning o'zlarining guruhlaridagi ishtirokchilar soni, yoshi, darajasi va qiziqishlariga qarab o'z rejalarini tuzishlari mumkin.

Xulosa

"Kitobxonlar klubi"ni umumta'lim maktablari ingliz tili o'rganuvchi o'quvchilari uchun sinfdan tashqari to'garak mashg'uloti sifatida integratsiya qilish til o'rganish va shaxsiy rivojlanish uchun ko'p qirrali yondashuvni taklif etadi. O'quvchilarni mazmunli adabiy tadqiqot va munozaraga jalb qilish orqali, "Kitobxonlar klubi" til bilimi, tanqidiy

fikrlash qobiliyatlari va o‘qishga bo‘lgan doimiy qiziqishni rivojlantiradi. O‘qituvchilar klub faoliyatini amalga oshirish va undagi faol ishtirokni ta’minlash orqali o‘quvchilarni akademik va ijodiy jihatdan rivojlanishiga ko‘maklashadilar, ularni ilmiy izlanishlari va kelgusi faoliyatlarida muvaffaqiyatga tayyorlaydigan boy muhit yaratishlariga zamin yaratadilar.

Foydalanilgan adabiyotlar

Araujo J. J., Babino A., Cossa N., Johnson R. D. Engaging all Readers through Explorations of Literacy, Language, and Culture // Association of Literacy Educators and Researchers Yearbook. 2018. Vol. 40.

Heather C. G. Exploring High School Students’ Attitudes Towards Reading: Master’s Thesis. EIU, 2019. URL: <https://thekeep.eiu.edu/theses/4407>.

Miller, D. The Book Whisperer: Awakening the Inner Reader in Every Child. 1st ed. Wiley, 2010. URL: <http://www.perlego.com/book/1009094/the-book-whisperer-awakening-the-inner-reader-in-every-child-pdf>.

Miller, D., Kelley, S. Reading in the Wild: The Book Whisperer’s Keys to Cultivating Lifelong Reading Habits. San Francisco: Jossey-Bass, 2014.